

До: д-р Зоран Трајчевски, директор
на Агенцијата за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги

Примено: 23.07.2018			
Орг. единица	Број	Прилог	Вредност
10	3435	1	

Врз основа на член 28 од Законот за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги („Службен весник на Република Македонија“ бр. 184/13, 13/14, 44/14, 101/14, 132/14, 142/16 и 132/17), се доставува

ПИСМЕН ИЗВЕШТАЈ ЗА ИЗВРШЕН ПРОГРАМСКИ НАДЗОР

1. Вид надзор: вонреден надзор реализиран по претставка
2. Субјект на надзорот: телевизискиот програмски сервис на Трговско радиодифузно друштво КАНАЛ 5 ДООЕЛ Скопје
3. Период опфатен со надзорот: 16 јули 2018 година, издание на актуелно-информативната емисија „Само вистина“ (18:41:20 - 20:06:21)
4. Датум на извршување на надзорот: 23.07.2018 година
5. Предмет на надзорот:
 - Член 48 од Законот за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги (посебни забрани)
6. Претходно изречена мерка: нема
7. Констатации од надзорот:

Со вонредниот надзор, извршен по претставка, врз програмскиот сервис на Трговско радиодифузно друштво КАНАЛ 5 ДООЕЛ Скопје, емитуван на 16 јули 2018 година, на државно ниво, не е констатирано прекршување на посебните забрани од член 48 од Законот за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги. Предмет на надзор беше емисијата „Само вистина“ која се емитува секој работен ден во 18 часот и 40 минути. Во емисијата на тема „Ке има ли избори заедно со референдумот?“, чија водителка беше Мирјана Трпчевска, гостуваше универзитетската професорка и членка на ИК на ВМРО ДПМНЕ проф. д-р Иванка Василевска. Подносителот на претставката смета дека во рамки на интервјото Василевска изрекува потпалувачки говор кој „претставува форма на повикување на насилно уривање на уставниот поредок и поттикнување војна“.

Од аспект на жанровската класификација, посочената емисија, според Упатството за начинот на класификација на видовите аудиовизуелни и аудио програми¹ претставува актуелно-информативна програма која е тематски определена програмска целина, примарно наменета да известува и/или да анализира во врска со актуелни или со реактуелизирани глобални, регионални и/или домашни општествени настани, случувања и теми. Ова издание на емисијата „Само вистина“ е реализирано како интервју.

¹ Упатство за начинот на класификација на видовите аудиовизуелни и аудио програми достапно на: http://avmu.mk/wp-content/uploads/2017/06/Upatstvo_za_nacinot_na_klasifikacija_na_vidovite.pdf

Транскрипт од сегментот од емисијата на кој се однесува претставката
(19:33:40 - 19:35:55):

Мирјана Трпчевска: Како го примивте одговорот од премиерот од г. Заев, како го примивте одговорот кога рече еве јас ќе се повлечам 100 дена пред ова, меѓутоа да нема нели техничка влада од оној тип како што е пржинската?

Иванка Василевска: Епа тука е играта. Тука е играта, видете вие може кој сакате да го ставите за премиер. Што е премиерот без своите пипци.

Мирјана Трпчевска: Да, сега е тој, бил претходно друг, некој во иднина ќе биде друг.

Иванка Василевска: Значи она што е важно да се тргне Јовче Ременски од УБК. Или да му се стави контрола.

Мирјана Трпчевска: Тоа е услов некој што го имате, што го наметнувате?

Иванка Василевска: Па не не не, Ви кажувам како пример. Не, не како пример, бидејќи теренската работа знаеме кој ја работи. На пример, на Оливер Спасовски да му се даде соодветен пандан којшто исто така ќе ја контролира работата на МВР. Така и во другите институции, како што е труд и социјала, каде што се удира...

Мирјана Трпчевска: Имате индикации ова што го говорите дека...

Иванка Василевска: Како не, ма како не, ма како не.

Мирјана Трпчевска: Можеби ќе се лажира дека ќе се...?

Иванка Василевска: Знаете што ќе се случува доколку тоа не се деси? Еве одиме најхипотетички, зошто сè е сега хипотетички, ништо не е реално.

Мирјана Трпчевска: Да сè е, апсолутно, сè зборуваме претпоставено.

Иванка Василевска: Најхипотетичката ситуација доколку има брзи избори и не се даде Законот за влада. Значи тераат како што сакаат. Мртви ќе има по улици. Не зборуваме за Скопје, ние сме навикнати да гледаме од призмата на градот. Знаете што ќе се случува по другите места низ Македонија?! Дали знаете колку луѓе ќе загинат?

Мирјана Трпчевска: Зошто госпоѓо Василевска?

Иванка Василевска: Затоа што ќе биде крв до колена. Прво ќе има политички и полициски притисок на луѓето да не излегуваат или да, или да гласаат за СДСМ. Ќе ги носат, ќе ги малтретираат, ќе им се закануваат со работни места со сè. Знаете како е по помалите места? Во моментот еве јас ја работам третата изборна единица.

Мирјана Трпчевска: Ова се пресериозни обвинувања за било кого да е, за било кого да е, не е дека...

Иванка Василевска: Не па видете, не, не ова е, ова е целата вистина за Македонија. А бидејќи ова е „Само вистина“, овде мораме да ја говориме вистината.

Мирјана Трпчевска: Апсолутно јас не, мислам Ви дозволувам апсолутно.

Иванка Василевска: И за тоа, повторно ако ми дозволите, Ви благодарам на можноста, да ги охрабриме граѓаните да веруваат и да не се плашат. Да ни дадат и на нас ветер во грб за да можеме да си истраеме во оваа битка со овие нелегитимни, со овие манипулативни луѓе спроти нас. Да ги

разубедиме и да ги натераме да се покајат и да најдеме некој консензус, зошто ако дојде до тоа, што да ви кажам...

Мирјана Трпчевска: Добро сега ќе повикам пауза за реклами на продолжуваме со третиот дел на Само вистина. Реклами.

Согласно „Водичот за мониторинг на „говорот на омраза“ на Агенцијата за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги, секое ограничување на слободата на изразување треба да биде резултат на мониторинг кој „треба да го следи начинот на кој Европскиот суд за човекови права проценува дали има или нема потреба од ограничување на слободата на изразување во секој поединечен случај... цитирајќи го не само Законот за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги, туку давајќи и објаснување за легитимната цел за таквата одлука и зошто е потребно такво ограничување на слободата на изразување во едно демократско општество“². Ова значи дека, за да се утврди дали се исполнети сите услови од трипартитниот тест на Европскиот суд за човекови права (ЕСЧП), потребно е да се утврди дали ограничувањето на слободата на изразување е пропишано со закон, има легитимна цел и е неопходно во демократско општество.

Дали ограничувањето на слободата на изразување е пропишано со закон?

За да се одговори на ова прашање, следува преглед на меѓународната и македонската регулаторна рамка која е релевантна за оценувањето дали во емисијата „Самб вистина - Ке има ли избори заедно со референдумот?“ емитувана на ТВ Канал 5 на 16 јули 2018 година е прикажана содржина која е спротивна на посебните забрани од член 48 од ЗААВМУ.

Согласно член 10 од Европската конвенција за човекови права (ЕКЧП):

Член 10

„Секој има право на слобода на изразување. Ова право ја вклучува слободата да се застапува одредено мислење и да се примаат и даваат информации и идеи без мешање на јавната власт и без оглед на границите. Овој член не ги спречува државите да бараат лиценцирање на претпријатијата за радиодифузија, телевизиски пренос или кината“.

„Остварувањето на овие слободи, бидејќи со себе носи и должности и одговорности, може да подлежи на одредени формалности, услови, ограничувања или казни кои се пропишани со закон и неопходни за едно демократско општество, во интерес на националната безбедност, територијалниот интегритет или јавната безбедност, за спречување на немири или криминал, за заштита на здравјето и моралот, за заштита на репутацијата или правата на другите, за спречување на откривањето доверливи информации или за одржување на авторитетот и непристрасност на судството“³.

² Водич за мониторинг на „говорот на омразата“, Агенција за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги на Република Македонија, 2014 година, стр.28, достапен на: <http://avmu.mk/wp-content/uploads/2017/05/Vodic-za-monitoring-za-govorot-na-omraza-Mak.pdf>

³ Европска конвенција за човекови права, член 10, достапна на: http://www.echr.coe.int/Documents/Convention_MKD.pdf

Законот за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги - ЗААВМУ („Службен весник на Република Македонија бр. 184/13, 13/14, 44/14, 101/14, 132/14, 142/16 и 132/17) содржи посебни забрани, согласно кои:

Член 48

„Аудио и аудиовизуелните медиумски услуги не смеат да содржат програми со кои се загрозува националната безбедност, се поттикнува насилно уривање на уставниот поредок на Република Македонија, се повикува на воена агресија или на оружен конфликт, се поттикнува или шири дискриминација, нетрпеливост или омраза врз основа на раса, пол, религија или националност.

Посебните забрани од ставот (1) на овој член треба да бидат во согласност со практиката на Европскиот суд за човекови права“.

Согласно барањето од член 48 став 2 од ЗААВМУ дека примената на одредбите со „посебните забрани ... треба да бидат во согласност со практиката на Европскиот суд за човекови права“, во конкретна ситуација релевантни се случаите *Јерсилд (Jersild) против Данска (1994 година)*⁴ и *Хендисајд (Handyside) против Велика Британија*⁵.

Во првиот случај, новинарот Јерсилд, направил документарен филм кој содржел извадоци од телевизиско интервју со три членови на групата млади лица кои себеси се нарекувале „Зелени јакни“ („Greenjackets“), и кои изјавувале навредливи и понижувачки забелешки за имигрантите и етничките групи во Данска. Јерсилд, кој бил казнет од данските судови за помагање и поттикнување при ширење расистички содржини, пред ЕСЧП тврдел дека со тоа било ограничено неговото право на слобода на изразување.

ЕСЧП направил разлика меѓу членовите на групата „Greenjackets“, кои давале отворени расистички забелешки, и Јерсилд кој сакал да ја претстави, анализира и објасни оваа конкретна група млади лица и да ги разгледа посебните аспекти на прашањето кое веќе било предмет на голема јавна загриженост. Документарниот филм, како целина, немал за цел да пропагира расистички мислења и идеи, туку да ја информира јавноста за едно општествено прашање. Следствено, Судот заклучил дека данскиот суд ја ограничил слободата на изразување на Јерсилд.

Во вториот случај, судот во Велика Британија го казнил Хендисајд – издавач на книгата насловена *Малиот црвен учебник (Little Red SchoolBook)*. При преразгледувањето, ЕСЧП утврдил дека нејзиното издавање е во согласност со исклучокот од член 10 став 2, и оти член 10 не важи само за „информациите или идеите кои се примаат поволно или се сметаат за ненавредливи или индиферентни, туку и за оние кои ја навредуваат, шокираат или вознемируваат државата или некој дел од населението. Такви се барањата на плурализмот, толеранцијата и слободоумноста без кои нема демократско општество“.⁶

⁴ Достапно на македонски јазик на: <http://www.pravda.gov.mk/download.asp?id=703>

⁵ Достапно на македонски јазик на: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-141062>

⁶ Водич за мониторинг на „говорот на омразата“, Агенција за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги на Република Македонија, 2014 година, стр.3, достапен на: <http://avmu.mk/wp-content/uploads/2017/05/Vodic-za-monitoring-za-govorot-na-omraza-Mak.pdf>

Дали ограничувањето на слободата на изразување има легитимна цел и дали е неопходно во едно демократско општество?

Согласно Препораката Бр. R(97) 20 на Комитетот на министри до земјите - членки во врска со „говорот на омраза“⁷ „националното право и практика треба да прават јасна разлика меѓу одговорноста на авторот на изјавата со говор на омраза од една страна, и одговорноста на медиумите и медиумските професионалци за придонесот во нејзината дистрибуција, како дел од нивната функција да изнесуваат информации и идеи за прашања од јавен интерес, од друга страна“.

Исто така, важно е да се има предвид дека „Факт кој Судот [ЕСЧП] сериозно го зема предвид е дали „говорот на омраза“ е кажан во текот на програма во живо. Судот особено разгледува дали авторот имал шанса да го коригира јазикот што го употребил“⁸.

Агенцијата нема ингеренции да го санкционира говорот на гостите во програмите, во конкретниов случај, на гостинката Иванка Василевска, туку е овластена да ги регулира медиумите. Оттаму, предмет на овој надзор беше постапувањето на водителката Мирјана Трпчевска по искажаните изјави од страна на Василевска, во емисија која се емитуваше во живо.

Имајќи предвид дека е потребна голема вештина и концентрација да се реагира соодветно во програма која се одвива во живо, надзорот покажа дека водителката Трпчевска имаше коректна реакција по предвидувањето на Василевска за тоа кои би биле идните настани во случај да има брзи парламентарни избори, а да не се донесе нов Закон за влада („Мртви ќе има по улици“, „Дали знаете колку луѓе ќе загинат?“). Имено, водителката, а преку неа и медиумот, јасно најпрвин побара од гостинката да го дообјасни ова тврдење („Зошто госпоѓо Василевска?“). По изречените потпалувачки изјави од страна на гостинката („Затоа што ќе биде крв до колена.“), водителката ја предупреди дека се работи за сериозни обвинувања („Ова се пресериозни обвинувања за било кого да е, за било кого да е, не е дека...“). Набргу по овие изјави на гостинката, водителката Мирјана Трпчевска одлучи да побара пауза за реклами, со што го прекина овој дел од разговорот.

Од анализата се заклучува дека иако е пропишано со закон, согласно практиката на ЕСЧП и одредбите на други релевантни европски документи, ограничувањето на слободата на изразување и информирање, во овој случај нема легитимна цел и не е неопходно во едно демократско општество.

8. Опис на прекршувањето: /

9. Предлог: /

Сектор за програмски работи

⁷ Достапна на македонски јазик на: http://avmu.mk/wp-content/uploads/2017/11/SoE_Preporaka_-_Govor_na_omraza.pdf

⁸ „Водич за мониторинг на говорот на омраза“, Агенција за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги, 2014, стр.15, достапен на: <http://avmu.mk/wp-content/uploads/2017/05/Vodic-za-monitoring-za-govorot-na-omraza-Mak.pdf>

